

PÁZSIT, GYEP VAGY VIRÁGOS RÉT?

Kertjeink nagy részét, becslések szerint 60-70 százalékát fűfelületek borítják. Nem mindegy azonban, hogy milyen ez a fűfelület, nemcsak esztétikai, de környezeti szempontból is jelentősek a különbségek. A víz-, energia- és munkaigényes, vegyszermentesen nem fenntartható pázsitok nehezen egyeztethetők össze a természetes kertészkedést népszerűsítő slow gardening szellemével. Azonban léteznek olyan fűfelületek, melyek a természetes kertészkedés barátai, így bátran létesíthetők a kertünkben.

A fűfelületek fontos és sokrétű feladatokat látnak el kertjeinkben, parkjainkban. Sétálhatunk, üldögelhetünk, játszhatunk rajtuk, azaz különböző kapcsolódási és sportcélokat szolgálnak, de üdítő látványukkal is pozitívan hatnak. A talaj hűvöse és a párologtatás révén hűsítik a várost, miközben rengeteg port és egyéb szennyeződést fésülnek ki a levegőből – a többi növényfelülethez hasonlóan. 25 négyzetméternyi fűfelület semlegesíti egy ember légzéshez kapcsolódó szén-dioxid-kibocsátását, ezenkívül olyan szuper tulajdonsággal is bír, mint az illóolajszerű anyagok révén kifejtett mikrobaölő hatás, melyet az an-

golperje és a csenkeszek esetében is kimutattak. (Tehát nemcsak a fűszernövények – a jól ismert fokhagyma, kakukkfű és társai – képesek a levegő antibakteriális tisztítására egysejtűeket pusztító hatásuk révén, hanem úgy tűnik, többé-kevésbé minden növény, ún. fitoncid anyagaik révén.) A humán szempontokon túl a fűfelületek fontos élőhelyek és táplálékforrások is.

Ideje tisztázni a fogalmakat

A kertészetben alapvetően háromféle fűfelület létezik, ám ezek megnevezése a hétköznapi nyelvünkben gyakran keveredik.

PÁZSIT

Mesterséges, természetellenesen fajszerű – jellemzően 3-6 finomabb szálú faj alkotta – növénykultúra, melyben minden egyéb jövevény szigorúan irtandó. A fő problémát a magas elvárások – makulátlan pázsitszőnyeg – miatti jelentős vegyszerigény jelenti, hiszen már a telepítés többszöri gyomirtással és talajfertőtlenítéssel, gyakorlatilag a talajélet megszüntetésével kezdődik, amit aztán a megjelenő gyomok, majd a nagy sűrűség és a sok locsolás miatt rendszerint kialakuló gombabetegségek vegyszeres kezelése követ. A kényes pázsit

folyamatos öntözést, tápoldatozást és akár évi 25 nyírást kíván, nem beszélve a szelöltetetről, homokszórásról. Ennek fényében már csekély kárpótlás a tökéletes smaragdzöld szőnyeg, melyet évszázados nemesítéssel szó szerint zöldítettek főként angol kertészek.

GYEP

Természetes vagy természetközeli, fajgazdag (biodiverz) lágyszárú növénytársulás, ahol bár a fűvek vannak többségben, az élő fűfélék mellett megjelenő egyéb növényeket – mint például a százszorszép, fürtös gyöngyike, fehér here, útifű, pongyola pitypang – jellemzően nem gyomnak, hanem a fűfelület természetes kísérőfajainak tekintjük. Ráadásul a pillangósok, mint például a fehér here, rengeteg nitrogént – ez a növények egyik legfőbb tápláléka – kötnek meg a gyökereiken velük szimbiózisban élő baktériumok révén, így táplálva a gyept. Ezért gyakran tudatosan hozzá is vetik a gyphez ezeket a fajokat.

Kialakítása egyszerűen fűmagvetéssel történik, vegyszermentesen fenntartható – a gyomirtást a nyírással végezzük –, kevésbé kell locsolni, ritkábban és magasabbra kell nyírni, és a tápanyag-utánpótlást is elég néhányévente biztosítani némi szerves trágyával vagy tőzeges komposztal. A szelöltetésnek persze szintén örül.

VIRÁGOS RÉT VAGY GYEP

A fentihez hasonló, de annál sokkal virágosabb, külföldön mindinkább népszerű gypfajta, amely nemcsak szép, de fontos élőhely és táplálékforrás is az apró rovarok és egyéb lények számára. A magkeverék tudatosan, legalább 20 százalékban tartalmaz – lehetőleg őshonos – virágmagokat, de mi magunk is létrehozhatjuk többek között pipacs, búzavirág, harangvirág, réti margitvirág, nadálytő, ökörfarkkóró, ördög szem, ligeti zsálya, lednek, len, kankalin stb. és a nitrogén miatt fontos pillangósok hozzáadásával. Két virágzási „csúcsa” van, a színes virágok jellemzően nyár elején, míg a réti fűvek nyár végén virágoznak, azaz hoznak kalászt. Látványa évszakonként változó, és fogadjuk el, hogy az őszi hanyatlása is természetes. A telepítéskor rendszeres öntözést, azt követően viszont minimális gondozást igényel. Csak ősszel, esetleg még a nyár eleji virágzás után nyírjuk mintegy 10 centiméteresre. A sok virág miatt a taposást kevésbé tűri, elsősorban a fantasztikus látványért vetjük, ezért célszerű utacsokot kialakítani benne, akár egyszerűen visszanyírással.

FOTÓ: ISTVÁNFY ZSÓFIA, HILL & GARDEN, PIXABAY

FONTOS

A gypszőnyeg valójában minden esetben pázsitszőnyeget jelent.

Gyep százszorszéppel, lóherével

A gypben bár a fűvek vannak többségben, az egyéb növényeket nem gyomnak, hanem természetes kísérőfajnak tekintjük

Természetes virágos rét egy bükki tisztáson

Stilizált (vad)virágos rét ágyás a Parlament előtt 2020 nyarán

A virágos réthez hasonló, de jellemzően idegenhonos élőket és díszfüveket nagyobb blokkokban kombináló forma a kertéptészetben most hódító naturalisztikus és préri stílusú élőágyás, amely a hazai közterületeinken, így az extravagáns budapesti Széllkapu parkban is megjelenik.

Mint az eddigiekből látható, a gyepek és a vadvirágos rét áll közel a természeteshez, így ezek telepítése ajánlott, szemben a túlzottan művi, és ezáltal csak rengeteg energia és vegyszer felhasználásával fenntartható pázsittal. Mivel a taposást a pázsit és a gyepek tűri, így ha ilyen célú területet kívánunk kialakítani, inkább az egyszerű gyepeket válasszuk. Ha a látvány miatt, gyakorlatilag virágágyás alternatívájaként létesítjük a fűfelületet, akkor a vadvirágos rét jelent környezetbarát és minimális gondozási igényű megoldást. És ne feledjük, jellemzően szemlélet kérdése, hogy egy adott növényt gyomnak vagy gyeppalkotó növénynek, illetve hogy egy kis állatot gonosz betolakodónak, vagy háborgatott őslakosnak tekintünk-e.

Miért lett a pázsit az arisztokrácia státuszszimbóluma?

Az 1700-as években jelent meg a mai értelemben vett zöld szőnyeg jellegű finom pázsit a francia és az angol kastélykertekben. A kedvező óceáni klímájú Angliában terjedt el igazán, ahol *Lancelot „Capability” Brown* nevéhez köthető a nyílt pázsitos parkstílus meghonosítása. A rövidre nyírt és az épületig futó hatalmas angol pázsit az arisztokrácia státuszszimbóluma lett, és azt jelezte, hogy a tulajdonos megengedhet magának olyan földterületet, amit sem építkezésre, sem élelmiszertermelés-

TUDTA, HOGY...

...az arisztokrácia körében népszerű gyepek a 18. századig alig különböztek a vadvirágos legelőktől, kaszálóktól, és hogy a Brit-szigeteken a kamilla különösen népszerű, gyakori összetevője volt a régi főúri gyepeknek?

Mesterséges természetellenesen fajszerény növénykultúra a pázsit

re nem használ, ugyanakkor nagy munkával tart fenn. A sok tucatnyi kaszás igénybevétele mellett ekkor még sok esetben a jelentős állatállomány (nyúl, ló, birka, marha) legeltetésével is ápolták ezeket a felületeket.

A középosztály számára azután vált elérhetővé a gondozott gyepek és pázsit, hogy a brit *Edwin Beard Budding* 1830-ban, egy a gyapjuszövet felületét simára borotváló eszköztől inspirálva feltalálta az egyszerű kézi forgódobos fűnyíró. Az öntöző szórófej 1871-es amerikai feltalálásával a kedvezőtlen klímájú területeket is meghódította a pázsit, amely a sportban is hallatlanul népszerűvé vált. A következő állomás a modern pázsitok felé vezető úton a szelektív, azaz csak a szélesebb levelű kétszikűeket kipusztító gyomirtó szerek 1946-os megjelenése volt, amihez a második világháború alatti, hadiipari felhasználást célzó kutatások szolgáltak alapul.

Istvánffy Zsófia

FOTÓ: LAC

ISTVÁNFY ZSÓFIA

kertéptési tanácsadó

SLOWGARDEN

Kertéptési tanácsadás
fenntartható kertek építéséhez

istvanffy.zsafia@slowgarden.hu

